

POEZIJA

Marjan Strojan

*Ko vračam knjigo v knjižnico***Ko vračam knjigo v knjižnico**

Bom kratek. Dnevi me vedno presenetijo, zato, ko vračam knjigo v knjižnico, to ne pomeni, da sem jo prebral ali da je nisem pripravljen več brati. Pomeni samo, da je kljub podaljšanju zame rok njene uporabe pretekel, da so se časi in kraji in silne usode ljudi, skupaj z znanjem najrazličnejših šol, ustanov, tajnih krožkov in spisov vseh dob, zbrani na njenih straneh, urejeni po poglavjih ali po abecednem redu, zaklenili za vrati nepreglednih dvoran ter odvrgli ključke kot regrat semena. Za njimi nedvomno po hodnikih cerebralnega Hada pletejo dalje svoja življenja, neodvisna od tistih, ki jih v razsejanih prebliskih, v preslišanih stavkih po drobcih včasih spet najdem odškrnjena, čeprav zelo nepopolno. Tako v pajčevinah sanktpetersburške postaje (in v snegu) še vedno čaka gospa Karenina, da se vrže pod vlak, in najbrž ne bom nikdar izvedel, kaj bi tisti hip lahko storil Vronski, če sploh kaj. Tatjana ni dokončala svojega pisma, čeprav vem, da v njem pesnika, ki si je prej nekoč davno

z drobno pisavo v zvežčič beležil imena ljubimk,
gotovo zavrne. In doktor Rieux – celo on,
kaj navsezadnje, ko je nevarnost minila, reče
pisatelju, čigar hitre gospe drdrajo v kočijah
po Boulonjskem gozdu, če je seveda preživel?
Je to pomembno? Ne vem, vzemimo knjigo,
ki sem jo vrnil ta popoldan: povsem mi je ušlo,
kdo jo je spisal; ne spominjam se več
niti njegovega srednjega imena, ki je vendar
tako zelo znano. Droben izbor, kakor prizori
renesančne arhitekture v precizni, zgoščeni svetlobi,
s trikotniki in elegantnim stopniščem v barvi soli.
Bila je knjiga pesmi, ki se zdaj, ko sem jih pozabil,
zdijo še boljše, stisnjene v jezik nedoločnega,
trdega prevoda, ki odpira čisto nove možnosti
vsaki v dve ostri polovici zganjenih metafor
kot steber in konj. Nekaj osvajalskega je bilo
v njih, zmagovitega v oddaljenih krajih, kot poteg
meča iz nožnice: Vincente Cortázar Paladio.

Pomemben obisk

*admirala Nelsona in lady Hamilton leta 1800, na vrnitvi iz
Eisenstadta, od Haydnove maše št.11 v d-molu ('Nelsonova')*

Spominjam se sneženega večera, ko so se pred
edino razsvetljeno stavbo v mestu, prenočiščem
z narisano pošastjo, ki se je imenovala *Elefant*,
a je po splošnem mnenju predstavljala Leviatana,
ustavile čudovite sani z grbom in je z njih izskočila
majhna zasnežena opica s turbanom in prižgano
baklo. Odprla je rdeča in pozlačena vratca in
skozi se je čez hip prikazala svilen noga v pojočih
čevljih pod hermelinsko obrobo temnega plašča.

Mnogi pomnijo, kako je na drugi strani njen Lord
v operjenem admiralskem klobuku, v tesno oprijetih
hlačah s škrlatno črto in črnimi lakastimi škornji
izstopil v cel sneg, prehitel nožico, tik preden se je ta
dotaknila stopnice, in ravno v trenutku, ko nam je
pomahala, v zraku ujel tanko, orokavičeno roko,
jo za hip podprl in si jo nato pritisnil na srebrne prsi,
tako da se je med vratci prikazala sinja kučma
z biserom in obeljenim pavjim peresom, v kateri je
bilo mogoče opaziti glavo z rubinastimi ustnicami,
z zobmi iz alabastra in labodjim vratom.

Lord, ki je s petama in s komaj opaznim gibom
glave pozdravil posle in drugo osebje, ki se je vsulo
iz hotela (med njimi tudi nekatere v predpasnikih),
je še vedno čvrsto držal njeno roko v višini epolet,
medtem ko si je ona z drugo visoko pridvignila plašč,
da bi pogumno zakoračila v sneg. Toda konjarji
so poprijeli pri vpregi, po snegu so hiteli pogrinjat
iz glasbenega salona sposojene karminaste
perzijske preproge, pometat prag in stopnišče.

Odrpala so se številna okna, dekle so začele
stepat kovtre in celi grozdi radovednih gostov
so viseli z njih tako nizko, da jih je nekaj popadalo
na cesto. Ker je bilo snega na pretek, se nikomur
ni nič zgodilo. Zgodilo pa se je nekaj drugega.
Velikanski kit glavač (*Physeter catodon*),
ki se je na svoji poti v Veliko Sargaško morje
ustavil pred Tirom, je tik pred obalo izpljunil
na prod mene, mojega očeta in preroka Jono,
s katerima sem že od zgodnje jeseni v obokanih
kleteh te pošasti pripravljaj trske za zimo.

Oboroženo z njimi, a za to priložnost pomočenimi
v katran in veselo prižganimi, se je hotelsko osebje

postavilo v špalir in na čelu z nenavadnim lakajem pospremlilo par do plesne dvorane v nadstropju, kjer so jima uredili začasno sprejemnico. Rdečo snežno kočijo sem kasneje pogosto hodil občudovat v mestni muzej, kjer jo, po potresu spremenjeno v nekakšno votlo, kot izžrt pergament prhko bučo, hranijo do danes, kita pa si je bilo mogoče ogledati v parku pred univerzo šele sto osemindeset let po dogodku. Njun prihod so v gotici zabeležili v številnih cesarskih časopisih, vendar v nobenem, ki bi ga znal brati.

O trdnosti mostov

O tem je mogoče reči naslednje: vsi grški mostovi so bili – tako kot sumerska svetišča ali vodne ure v Egiptu – zgrajeni po drugih zakonih mišljenja. Pozneje je bilo odkrito, da se v nekaterih podrobnostih ujemajo s trenutno veljavnimi računi za trdnost zgradb in mostov, vendar je že vsaj od Poincaréjevega nastopa na *Faculté de sciences* jasno, da po nekdanih zakonih danes ni mogoče zgraditi niti najpreprostejše brvi, ki bi stala. Popolnoma druge predpostavke so obvladovale naravo. Zvezde, ki so žarele, in planeti, ki so sijali v prejšnjih sistemih, krogle, ki so se kotalile, leta, ki so tekla, in ljudstva, ki so bežala, bi se po današnjih izkušnjah nespodbitno udrli v središča galaksij, če bi veljala nekoč že izračunana razmerja sil. Narava računstva se je, za razliko od glasbe, poezije, šaha itn. spremenila v celoti. Vse v zgodovini potrjene triumfalne podvige geometrije je odnesel veter, o prejšnjem redu stvari preprosto ni mogoče reči ničesar, razen da je bil, če sodimo po fiziki, ki je zdaj v veljavi, od začetka do konca zgrešen in da mnogi dvomijo

ali je sploh obstajal. Videti je, da naše védenje sledi spremembam naravnih zakonitosti z natančnostjo algebrskega zaporedja, ki se z zamikom prilagaja opaženemu (*Tomamori-Nakajama*, 1958). Vendar so tudi tu računi dosledno napačni celo v najbolj pomembnih podrobnostih in hkrati podrejeni spremembam metodologij, ki prav tako temeljijo na zmeraj novih napakah (*Cavendish, Hill et al.*, 1981). Tako si je mogoče predstavljati, drugega ob drugem, a časovno oddaljena, dva identična mostova z enako nihajno frekvenco, ki ju podre v globino popolnoma različen korak dveh legij, ki sta se napotili čeznju. Ena, ki prihaja, in ena, ki je odšla (*Blue Superior*, MIT, 1996).

Vincente Cortázar Paladio

(po spominu)

Samo teh nekaj besed imam,
 drugega nič.
 Dal mi jih je nekdo,
 ki je eno izgubil in zdaj ...
 – *Samo teh nekaj besed,*
več ti ni treba, prisegam
pri svojem grobu, je rekel.
 Previden kot vselej
 sem najprej poskusil brez njih -
 in imel srečo. Spoznal sem,
 da njihova uporaba ni nujna,
 pomembno je samo,
 da jih veš. Ne morem
 vam jih povedati:
 Samo teh nekaj besed imam.